

**Bruxelles, 4 iunie 2025
(OR. en)**

9805/25

**FREMP 152
JAI 741
POLGEN 60
CADREFIN 57**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	3 iunie 2025
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Subiect:	RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR privind evaluarea <i>ex post</i> a programului „Drepturi, egalitate, cetățenie” (DEC) (a doua parte), evaluarea <i>ex post</i> a programului „Europa pentru cetățeni” (EpC) și evaluarea intermediară a programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CEDV)

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2025) 266 final.

Anexă: COM(2025) 266 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 3.6.2025
COM(2025) 266 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**privind evaluarea *ex post* a programului „Drepturi, egalitate, cetățenie” (DEC)
(a doua parte), evaluarea *ex post* a programului „Europa pentru cetățeni” (EpC) și
evaluarea intermediară a programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” (CEDV)**

{SWD(2025) 133 final}

1. Introducere

Prezentul raport prezintă constatările evaluării¹ efectuate de Comisia Europeană și cuprinde trei componente:

(1) evaluarea *ex post* a programului „[Drepturi, egalitate și cetățenie](#)” (DEC)², care analizează impactul său pe termen mai lung și caracterul durabil al efectelor sale pe baza rezultatelor primei părți a evaluării³ *ex post* finalizate în 2022;

(2) evaluarea *ex post* a programului „[Europa pentru cetățeni](#)” (EpC)⁴, care analizează rezultatele obținute, impactul său pe termen lung și caracterul durabil al efectelor sale;

(3) evaluarea *intermediară* a programului „[Cetățeni, egalitate, drepturi și valori](#)” (CEDV)⁵, care analizează realizările sale preliminare.

În conformitate cu Orientările privind o mai bună legiferare⁶, evaluarea analizează aceste trei programe în raport cu criteriile de eficacitate, eficiență, coerență, valoare adăugată europeană și relevanță.

Programul DEC a urmărit⁷ să contribuie la dezvoltarea în continuare a unui spațiu în care egalitatea și drepturile persoanelor, consacrate în Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și în convențiile internaționale privind drepturile omului la care Uniunea a aderat, sunt promovate, protejate și puse efectiv în aplicare. În paralel, programul EpC a sprijinit inițiative de consolidare a comemorării istoriei europene recente și de sporire a participării civice la nivelul UE. Începând din 2021, programul CEDV a urmărit să sprijine și să dezvolte societăți deschise, democratice, egitare, favorabile incluziunii, bazate pe drepturi și pe statul de drept. Acest lucru presupune o societate civilă dinamică și care dispune de mijloace de acțiune, o societate care încurajează participarea democratică, civică și socială și cultivă bogata diversitate a societății europene, pe baza valorilor, istoriei și memoriei comune.

Evaluarea se bazează pe dovezi colectate prin intermediul unui studiu justificativ efectuat de experți externi⁸. Evaluarea ține seama de evaluarea anterioară a impactului⁹ pentru a analiza o posibilă propunere de program privind cultura, drepturile și valorile europene și ia act de evaluarea *intermediară*¹⁰ a DEC, de prima parte a evaluării *ex post* a DEC și de evaluarea *intermediară*¹¹ a EpC. Mai precis, evaluarea *intermediară* a programului CEDV se bazează, de asemenea, pe constatările celei de a doua părți a evaluării *ex post* a programului DEC 2014-2020, precum și pe evaluarea *ex post* a programului EpC¹².

¹A se vedea Documentul de lucru al serviciilor Comisiei de însoțire a raportului.

²Regulamentul (UE) nr. 1381/2013 din 17 decembrie 2013.

³Având în vedere că un număr semnificativ de proiecte erau încă în desfășurare în 2021, prima parte a evaluării *ex post* a programului DEC ([COM/2022/118 final](#)) a oferit o imagine de ansamblu a distribuirii finanțării și a evaluat realizările preliminare. Prezentul raport prezintă a doua parte a evaluării *ex post* și se axează pe impactul pe termen lung și pe caracterul durabil al efectelor programului.

⁴Regulamentul (UE) nr. 390/2014 din 14 aprilie 2014.

⁵Regulamentul (UE) nr. 2021/692 din 28 aprilie 2021.

⁶[O mai bună legiferare: orientări și set de instrumente](#).

⁷Articolul 3 din Regulamentul (UE) nr. 1381/2013.

⁸Au fost identificate unele provocări în ceea ce privește calitatea datelor, în special în ceea ce privește disponibilitatea și analiza datelor pentru programul DEC, și acestea au fost atenuate cât mai mult posibil pentru a produce constatări solide.

⁹[Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD\(2018\) 290 final](#).

¹⁰[SWD\(2018\) 358 final](#).

¹¹[SWD\(2018\) 086 final](#).

¹²În timp ce activitățile de colectare a datelor pentru evaluările *ex post* ale programelor DEC (a doua parte) și EpC, pe de o parte, și pentru evaluarea *intermediară* a programului CEDV, pe de altă parte, au fost efectuate în paralel, exercițiul de evaluare globală a fost conceput și planificat astfel încât constatările celor două evaluări *ex post* să poată sta la baza evaluării *intermediare*.

Evaluările *ex post* ale programelor DEC și EpC acoperă perioada de punere în aplicare cuprinsă între 1 ianuarie 2014 și 31 decembrie 2020 și toate activitățile din toate țările participante¹³ în perioada respectivă. Evaluarea *intermediară* a programului CEDV acoperă perioada de punere în aplicare cuprinsă între 1 ianuarie 2021 și 31 decembrie 2023 și toate activitățile din toate țările participante¹⁴ în perioada respectivă.

A fost consultată o gamă largă de părți interesate, inclusiv statele membre ale UE care sunt membre ale comitetelor relevante ale programului, solicitanții și beneficiarii programului, grupurile de experți, agențiile, punctele de contact pentru programe, organizațiile societății civile și publicul larg. În total, peste 1 000 de părți interesate au furnizat feedback pe parcursul întregului proces de consultare¹⁵.

Prezentul raport sintetizează principalele constatări ale evaluării, formulează observații și scoate în evidență domeniile în care sunt necesare îmbunătățiri și pe care Comisia le-ar putea lua în considerare pentru actuala perioadă de programare și pentru următorul ciclu de finanțare.

2. Principalele constatări ale evaluării

Programele EpC și DEC au fost eficace în atingerea obiectivelor lor. Învățămintele desprinse din aceste programe, inclusiv în ceea ce privește simplificarea procedurilor pentru a se asigura creșterea eficienței pentru Comisia Europeană și pentru beneficiari, precum și în ceea ce privește vizibilitatea, au fost transpuse în îmbunătățiri în cadrul programului CEDV. De asemenea, având în vedere aceste îmbunătățiri, se poate concluziona că este probabil ca acest program să reușească să își atingă obiectivele. O altă concluzie a evaluării a fost aceea că este nevoie să existe un program care să abordeze aspectele acoperite de programul CEDV. Principalele constatări prezentate mai jos sunt structurate în funcție de cele cinci criterii de evaluare, fiecare criteriu fiind abordat pentru fiecare program.

2.1. Eficacitatea

Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”

Programul DEC a fost eficace în îndeplinirea obiectivelor sale. Acesta a ajuns efectiv la o gamă variată de organizații, inclusiv la autorități publice, organizații ale societății civile (OSC) și entități de cercetare, asigurându-se astfel faptul că grupuri mari de părți interesate beneficiază de inițiativele sale. Inițiativele respective s-au axat pe nediscriminare, egalitatea de gen, protecția copilului și prevenirea rasismului și a violenței, adresându-se în același timp indirect tuturor persoanelor din UE care fac obiectul discriminării, intoleranței sau violenței. Dacă grupurile-țintă avute în vedere au fost repartizate echilibrat între obiectivele specifice, anumite grupuri au fost legate mai frecvent de obiective specifice, ceea ce indică o abordare flexibilă și adaptabilă în cadrul programului, în măsură să răspundă în mod eficace unor nevoi și contexte diverse.

Numărul de granturi și de contracte de achiziții finanțate, precum și proporția din buget alocată celor nouă obiective specifice evidențiază faptul că programul DEC a contribuit cel mai mult la promovarea punerii în aplicare eficace a principiului nediscriminării și la prevenirea și

¹³Toate statele membre ale UE, Islanda și Serbia au fost eligibile pentru a participa la programul DEC, în timp ce Liechtenstein era eligibil doar pentru anumite obiective specifice. Pe lângă toate statele membre ale UE, programul EpC a fost pus în aplicare în alți șase parteneri care participă la program: Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Macedonia de Nord, Serbia și Kosovo*.

*Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

¹⁴Programul CEDV se aplică în toate statele membre ale UE. În noiembrie 2024, printre partenerii participanți se numărau și Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Serbia și Ucraina.

¹⁵În funcție de grupul părților interesate identificat, au fost utilizate metode și instrumente specifice pentru desfășurarea consultărilor: o consultare publică online constând într-un chestionar, interviuri, grupuri tematice, ateliere deliberative și sondaje specifice. Aceste consultări au completat datele și informațiile colectate prin alte metode, de exemplu prin cercetare documentară și studii de caz.

combaterea tuturor formelor de violență împotriva copiilor, a tinerilor, a femeilor și a altor grupuri expuse riscului, conform planurilor din cadrul programelor anuale de lucru. Cu toate acestea, **majoritatea proiectelor finanțate în cadrul programului DEC au contribuit la mai multe obiective specifice**, nu doar la cele pentru care fusese primită finanțarea.

În conformitate cu obiectivele specifice, una dintre realizările programului DEC este numărul de mecanisme de coordonare structurală instituite cu toate părțile interesate, inclusiv cu romii, cu privire la punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor¹⁶. În plus, în UE rata de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor¹⁷ a crescut de la 62,4 % la 66,2 % până la sfârșitul programului, diferența de remunerare între femei și bărbați¹⁸ a scăzut la 12,3 %, iar procentul persoanelor care consideră că violența domestică împotriva femeilor este inacceptabilă¹⁹ a crescut de la 84 % la 96 %. Toate acestea sunt rezultate pozitive. Cu toate acestea, nu este posibil să se stabilească o legătură de cauzalitate, având în vedere, de asemenea, că este posibil ca mai mulți factori care depășesc cadrul programului DEC să fi contribuit la progresele reflectate în indicatorii corespunzători. Finanțarea DEC a contribuit la organizarea competiției „Access City Awards”, a Zilei europene a persoanelor cu handicap și a atelierelor de sensibilizare în statele membre, precum și la punerea în aplicare a cardului european pentru dizabilitate în statele membre.

Programul DEC a produs rezultate pe termen lung care depășesc perioada 2014-2020. Au fost create numeroase instrumente și mecanisme pentru cooperarea transfrontalieră și rețelele transnaționale. Datorită finanțării DEC, părțile interesate au fost în măsură să lucreze în întreaga UE și să construiască relații pe termen lung pentru a-și promova și pune în aplicare strategiile pe termen lung. În plus, tipurile de activități finanțate au produs, în general, efecte pe termen mai lung (de exemplu, o mai bună cunoaștere și sensibilizare ca urmare a activităților de formare și de sensibilizare). Între 2016 și 2020, peste 2,3 milioane de persoane au participat la activități de formare.

Programul a fost afectat de factori externi, pandemia de COVID-19 având cel mai mare impact. Deși a fost necesar să se ajusteze calendarele și să se transfere activitățile desfășurate în cadrul proiectelor către platformele online, pandemia nu a părut să aibă un impact asupra eficacității proiectelor finanțate, inclusiv datorită măsurilor luate de Comisie (cum ar fi flexibilitatea în ceea ce privește prelungirea duratei acordurilor de grant). În ceea ce privește aspectele pozitive, pandemia i-a încurajat pe beneficiari să utilizeze mai bine tehnologiile digitale și să colaboreze online.

Programul a vizat toate statele membre, cel mai mare număr de proiecte puse în aplicare fiind înregistrat de organizații din Italia, Belgia, Grecia și Spania. **În general, părțile interesate au fost mulțumite de modul în care au fost făcute publice cererile de propuneri și de modurile în care au fost diseminate informațiile.** Cu toate acestea, organizațiile locale mai mici s-au confruntat cu provocări în ceea ce privește accesul la informații cu privire la oportunitățile de finanțare, ceea ce sugerează necesitatea unei mai bune informări și a unui sprijin mai bun.

Programul „Europa pentru cetățeni”

Programul EpC și-a atins obiectivele generale și specifice. Deși nu este posibil să se stabilească o legătură de cauzalitate, datele Eurobarometru indică faptul că procentul

¹⁶ Acest număr a crescut de la 0 în 2013 la 1 în toate cele 27 de state membre până în 2023.

¹⁷ Eurostat, „Employment and activity by sex and age – annual data” (Ocuparea forței de muncă și activitatea în funcție de sex și vârstă – date anuale), https://doi.org/10.2908/LFSI_EMP_A.

¹⁸ Eurostat, „Gender pay gap in unjustified form by NACE Rev. 2 activity” (Diferența de remunerare între femei și bărbați în formă neajustată în funcție de activitatea NACE Rev.), https://doi.org/10.2908/EARN_GR_GPR2.

¹⁹ Eurobarometru special 449: Violenta bazată pe gen, doi: 10.2838/009088.

cetățenilor UE care se simt europeni²⁰ a crescut de la 63 % în 2014 la 72 % în 2023, depășind cu mult obiectivul programului de 59 %. În conformitate cu indicatorii de performanță stabiliți prin Regulamentul (CE) nr. 390/2014²¹, beneficiarii programului au estimat că peste 9,3 milioane de participanți au fost direct implicați în activități din ambele componente ale programului și că, în ansamblu, 388 de milioane de persoane au fost implicate în întreaga UE. Aceste cifre sunt semnificative, dar estimarea ar trebui făcută cu prudență din cauza restricțiilor privind calitatea raportării cu privire la numărul de participanți. Programul a sprijinit, de asemenea, punerea în aplicare a peste 2 500 de proiecte în întreaga UE, cu 14 707 organizații participante în cadrul tuturor acțiunilor. Prin urmare, este rezonabil să se susțină că este posibil ca programul să fi contribuit, cel puțin într-o anumită măsură, la progresele înregistrate de-a lungul anilor în sondajul Eurobarometru privind cetățenia.

Beneficiarii au considerat că proiectele lor au obținut rezultatele scontate. O treime dintre respondenții la consultarea publică au recunoscut că **programul a reușit să sensibilizeze publicul cu privire la istoria și valorile comune ale UE și să sporească participarea la viața civică și democratică. Existența unor componente separate pentru activități de comemorare și activități ale societății civile a fost utilă** în a oferi contribuții distincte la realizarea obiectivelor generale și specifice.

Programul EpC a sprijinit proiecte care au produs rezultate ce ar putea avea efecte pe termen lung. Valoarea sa pentru colaborarea în rețea²², sarcina administrativă redusă, incluziunea și domeniul de aplicare tematic larg au fost factori de succes care au sporit impactul pe termen lung. Au fost identificate mai multe exemple de moduri în care activitățile au continuat după încheierea unui proiect sau au generat un impact dincolo de rezultatele preconizate ale proiectului, de exemplu elaborarea de inițiative de politică la nivel local pentru a oferi mai multă asistență organizațiilor neguvernamentale care lucrează cu grupuri vulnerabile și crearea unor platforme regionale de dialog cu părțile interesate.

Cele mai semnificative efecte neașteptate asupra programului au fost legate de pandemia de COVID-19, care au dus la întârzieri sau provocări semnificative în ceea ce privește punerea în aplicare a proiectelor. Totuși, acest lucru nu a afectat neapărat rezultatele, deoarece beneficiarii s-au adaptat rapid și, la fel ca în cazul programului DEC, măsurile luate de Comisie au fost eficace. Digitalizarea accelerată impusă de pandemie a avut efecte secundare benefice, ceea ce a determinat unele OSC-uri să ajungă prin instrumente virtuale la un număr mai mare de persoane decât se planificase.

Au fost acordate granturi beneficiarilor din toate statele membre. Programul a fost vizibil în principal pentru organizațiile eligibile mai mari, bine conectate, care pun un accent puternic pe căutarea de oportunități de finanțare. Beneficiarii au evidențiat modalitățile prin care au considerat că programul ar fi putut fi promovat într-un mod mai proactiv, de exemplu prin platformele de comunicare socială și prin mass-media interactivă. Cu toate acestea, programul a atras cu succes de-a lungul anilor un număr tot mai mare de solicitanți care au depus pentru prima dată cereri (atingându-se un nivel maxim de 66 % în 2019), ceea ce indică faptul că potențialii solicitanți știau sau au aflat de program.

Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”

Ajuns la jumătatea perioadei, **programul CEDV are toate șansele să își atingă obiectivele.** Proiectele și activitățile și realizările propuse de acestea sunt în conformitate cu tipurile de

²⁰Indicator utilizat ca indicator indirect pentru contribuția la înțelegerea de către cetățeni a Uniunii, a istoriei și a diversității sale, pentru a promova cetățenia europeană și pentru a îmbunătăți condițiile de participare civică și democratică la nivelul Uniunii.

²¹Articolul 15 și anexa III la Regulamentul (UE) nr. 390/2014 din 14 aprilie 2014.

²²și anume facilitarea cooperării internaționale în întreaga UE, crearea de rețele în domenii tematice de nișă și schimbul de bune practici cu organizații care împărtășesc aceeași viziune.

acțiuni avute în vedere de program pentru toate componentele. În plus, **programul a depășit deja majoritatea Țintelor indicatorilor săi**. Pe baza dovezilor colectate, este probabil ca rezultatele avute în vedere în logica de intervenție să fie obținute, chiar dacă este încă prea devreme pentru a se putea formula o opinie definitivă în această privință.

Pe baza dovezilor colectate pentru această evaluare, **proiectele atribuite erau conforme cu prioritățile de politică ale UE, abordau o nevoie reală în domeniu, se bazau pe metodologii bine stabilite și pe parteneriate solide stabilite în prealabil, aveau o dimensiune europeană puternică și ofereau valoare adăugată europeană²³, precum și rezultate realiste și durabile planificate²⁴**. A existat un consens la nivelul tuturor părților interesate consultate cu privire la faptul că mecanismele de reacordare a granturilor în cadrul componentelor „Valorile Uniunii” și „Daphne” au abordat nevoi importante din sectorul societății civile. În același timp, dovezile colectate au arătat, de asemenea, că **necesitatea unei finanțări sporite din partea UE** în sprijinul valorilor, drepturilor și cetățeniei nu a fost încă abordată. Deficitul de resurse alocate acestor domenii critice poate limita capacitatea îndeplinirii obiectivelor CEDV.

Factori externi, cum ar fi COVID-19, războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, Brexitul²⁵ și contextele naționale specifice, au avut un efect limitat asupra programului în ansamblu. Deși pandemia de COVID-19 a condus la întârzieri în punerea în aplicare a anumitor proiecte, acest lucru nu pare să fi avut niciun efect asupra programului CEDV ca atare. În plus, pandemia de COVID-19 și războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei s-au reflectat în programele de lucru pentru perioada 2021-2022 și 2023-2025²⁶, menținând astfel relevanța programului.

Vizibilitatea programului se bazează în principal pe punctele de contact naționale (PCN) și pe seminarele online de informare ale CEDV. Informațiile sunt, de asemenea, partajate prin intermediul mai multor alte canale²⁷, care se adresează potențialilor solicitanți din întreaga UE. **Programul pare să fie relativ bine cunoscut în statele membre ale UE, dar în principal de organizații mai mari cu rețele internaționale sau în orașe mari**. Eforturile punctelor naționale de contact de a spori vizibilitatea programului și implicarea părților interesate au fost apreciate pe scară largă; cu toate acestea, dovezile au evidențiat posibilitatea îmbunătățirii gradului de conștientizare cu privire la programul CEDV, în special dincolo de limitele stricte ale propriilor grupuri-Țintă.

Programul **acoperă toate statele membre ale UE și o serie de țări din afara UE** care au optat să participe la program în mod voluntar. **Echilibrul geografic s-a îmbunătățit, de asemenea, în cadrul programului CEDV**, cu o proporție mai mare de proiecte în Europa de Est decât în cadrul programelor anterioare²⁸.

²³Beneficiarii intervievați au considerat dimensiunea europeană a programului ca fiind un factor esențial și motivant pentru căutarea de locuri de muncă în mai multe state membre ale UE. Uneori, găsirea unui loc de muncă în Europa și promovarea și punerea în aplicare a strategiilor UE au fost posibile numai prin finanțarea acordată prin programul CEDV.

²⁴Primul grant acordat a fost adesea un pas înainte în dezvoltarea în continuare a metodologiilor și a abordărilor pentru proiectul sau proiectele care au urmat și a contribuit la consolidarea rețelelor organizațiilor.

²⁵Mai multe persoane interievate și-au exprimat regretul cu privire la faptul că Regatul Unit a ales să nu negocieze participarea la programul CEDV.

²⁶Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a fost evidențiat în programul de lucru CEDV pentru perioada 2023-2025, în special în cererile de propuneri privind comemorarea istoriei europene (și anume observând provocarea reprezentată de distorsionările faptelor istorice și de revizionism), drepturile copiilor (și anume sănătatea mintală) și violența bazată pe gen și violența împotriva copiilor (și anume sprijinirea victimelor crimelor de război). Accentul pus pe „solidaritate” în cadrul componentei 3 („Implicarea și participarea cetățenilor”) poate fi, de asemenea, considerat un răspuns atât la războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, cât și la pandemia de COVID-19.

²⁷Cum ar fi un buletin informativ al DG JUST lansat în 2019, Portalul UE pentru oportunități de finanțare și ofertare, sesiuni de informare privind cererile de propuneri etc.

²⁸Având în vedere aceste constatări, absența punctelor naționale de contact în Belgia, Bulgaria, Irlanda, Malta, Ungaria și Polonia nu pare să fi avut un impact asupra echilibrului geografic în perioada 2021-2023, ținând seama de prezența altor canale de informare care îi vizau pe solicitanții potențiali.

Programul CEDV demonstrează un angajament ferm de a integra egalitatea de gen și de a promova o abordare mai incluzivă și mai echitabilă a activităților sale. Pentru a asigura punerea în aplicare eficientă și pe baza practicilor deja inițiate în cadrul programelor anterioare, programul a integrat egalitatea de gen în cererile sale de propuneri și în metodologia sa de evaluare^{29,30}. În plus, fiecare proiect finanțat prin granturi este, de asemenea, evaluat și primește un punctaj pe baza contribuției sale la egalitatea de gen. Cu toate acestea, în pofida eforturilor semnificative de formare și orientare, un număr considerabil de beneficiari au considerat în continuare includerea perspectivei de gen o provocare. Comparatiile dintre punctajele primite în materie de gen³¹ de programul CEDV și de programele de finanțare echivalente ale UE³² arată că în programul CEDV cel mai mare procent de finanțare este dedicat proiectelor care vizează în mod specific promovarea egalității de gen, ceea ce este în acord cu obiectivele programului. **În perioada 2021-2023, fiecare al patrulea euro din finanțarea CEDV din granturi a contribuit în mod semnificativ la egalitatea de gen;** în plus, aproximativ jumătate din totalul granturilor au finanțat proiecte strâns legate de promovarea egalității de gen³³.

2.2. Eficiența

Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”

Regulamentul DEC a stabilit un buget de 439 476 000 EUR pentru perioada 2014-2020, sumele anuale fiind stabilite în programele de lucru. Până în august 2024, 91 % din bugetul angajat fusese cheltuit pentru granturi și achiziții publice³⁴. În pofida pandemiei de COVID-19, beneficiarii au confirmat că au cheltuit finanțarea care le-a fost acordată conform planificării, chiar dacă pandemia a fost în continuare factorul cel mai des menționat ca având un impact asupra cheltuielilor. Pe de o parte, aceasta a redus bugetul de deplasare și de ședere, în timp ce, pe de altă parte, a crescut uneori costurile interne ale proiectelor, de exemplu din cauza prelungirii (fără costuri) ale proiectelor acordate sau a costurilor neplanificate legate de trecerea la seminare și podcasturi online.

Majoritatea beneficiarilor au fost mulțumiți de actualitatea datelor privind cererile de propuneri, de criteriile de eligibilitate, de procesul de selecție și de feedbackul primit. Introducerea portalului eGrants în 2016 a stârnit reacții mixte: în timp ce unii au apreciat ușurința utilizării, alții s-au confruntat cu dificultăți tehnice. Evaluarea actuală a confirmat rezultatele primei părți a evaluării *ex post*, conform căreia organizațiile mici, cum ar fi societatea civilă și organizațiile locale, au întâmpinat dificultăți în asigurarea nivelului necesar de cofinanțare de 20 %. Părțile interesate au considerat că atât procedurile de depunere a cererilor, cât și cele de raportare sunt împovărătoare³⁵. Părțile interesate au propus trecerea la o abordare mai orientată spre rezultate, propunere căreia i s-a răspuns între timp în cadrul

²⁹Candidații trebuie să demonstreze modul în care vor respecta și monitoriza egalitatea de gen în cursul punerii în aplicare a proiectelor, iar experții contractați pentru a sprijini evaluarea propunerilor sunt instruiți cu privire la urmărirea cheltuielilor legate de egalitatea de gen, ca parte a [activității Comisiei de integrare a egalității de gen în bugetul UE](#). Această abordare a contribuit la consolidarea capacităților în rândul experților și la îmbunătățirea colectării datelor, inclusiv a datelor defalcate pe sexe.

³⁰Sesiunile de informare și documentele de întrebări și răspunsuri oferă orientări cu privire la integrarea perspectivei de gen în propuneri.

³¹Punctajele în materie de gen sunt atribuite propunerilor de proiecte ca parte a activității Comisiei de integrare a egalității de gen în bugetul UE.

³²Fondul pentru azil, migrație și integrare (FAMI), programul „Europa creativă”, Fondul social european plus (FSE +), Erasmus +, Orizont Europa, programul „Justiție”, programul LIFE.

³³În perioada 2021-2023, aproximativ 23 % din finanțarea CEDV acordată prin granturi a primit punctajul 2, pe baza metodologiei de integrare a perspectivei de gen adoptată de Comisia Europeană, în timp ce 53 % din finanțare a primit punctajul 1. Metodologia se bazează pe un sistem de atribuire a unui punctaj de patru puncte. Un punctaj 2 indică intervențiile al căror obiectiv principal este îmbunătățirea egalității de gen. Un punctaj 1 indică intervențiile care au ca obiectiv important și deliberate egalitatea de gen, dar nu ca motiv principal al intervenției. Sursa datelor: Date ale Comisiei Europene privind performanța bugetară.

³⁴Având în vedere plățile restante pentru mai multe granturi care s-au încheiat în 2024, este probabil ca acest procent să crească în continuare.

³⁵Unele dintre feedback-urile primite se refereau la repetarea inutilă a aceluși informații în procesul de raportare și la modificarea cerințelor de raportare în cursul perioadei de punere în aplicare.

programului CEDV prin finanțarea forfetară. În plus, numărul livrabilelor anuale, considerate excesiv de mari de către beneficiari, a fost, de asemenea, redus în cadrul CEDV.

În pofda sarcinii administrative evidențiate aferente procesului de depunere a cererilor și de raportare, **beneficiile programului DEC au depășit în mod clar costurile pentru beneficiari.** Nu numai că există un interes de a solicita în continuare finanțare, ci și, pentru mulți dintre solicitanții recurenți, **programul a acoperit un deficit real, oferind finanțare independentă și, în multe cazuri, nicio altă finanțare nu ar fi putut acoperi temele și tipurile de activități finanțate.**

Programul „Europa pentru cetățeni”

Regulamentul nr. 390/2014 a stabilit bugetul programului EpC la 185 468 000 EUR. Bugetul a fost majorat de două ori în cursul perioadei de punere în aplicare: în 2014, cu 2,25 milioane EUR, iar în 2020 cu 6,9 milioane EUR. Cu excepția anilor 2014 și 2020, cheltuielile programului au rămas stabile de-a lungul anilor și conforme cu planurile elaborate în programele de lucru respective.

Ratele de succes au variat foarte mult³⁶, existând un număr mare de propuneri de bună calitate care nu au putut fi finanțate. **Beneficiile programului EpC au depășit costurile pentru beneficiari**, majoritatea beneficiarilor reușind să absoarbă finanțarea care le-a fost acordată; dificultățile întâmpinate în absorbția fondurilor au fost cauzate de circumstanțele extraordinare care au apărut în timpul pandemiei de COVID-19. Aproape toți beneficiarii EpC consultați au considerat că procesul de depunere a cererilor este clar, accesibil, simplu și direct. Cu toate acestea, este important de remarcat faptul că programul utiliza deja finanțarea forfetară înainte de a începe să fie utilizat sistemul eGrants (așa cum a procedat programul DEC după 2016). Pentru unii beneficiari ai EpC, este posibil ca tranziția către sistemul eGrants să fi implicat unele dificultăți, ceea ce i-a determinat să considere că procedurile anterioare erau mai simple în comparație cu cele noi.

Simplificările care au avut loc pe parcursul iterațiilor succesive ale programului au îmbunătățit accesibilitatea pentru organizațiile societății civile de toate tipurile și dimensiunile. Utilizarea sumelor forfetare și a costurilor unitare a reprezentat o caracteristică de succes a programului.

Deși a fost o provocare pentru unele OSC-uri mai mici sau de la nivel local, cerința de cofinanțare a fost acceptată ca fiind necesară și favorabilă mobilizării de fonduri suplimentare. Majoritatea beneficiarilor nu s-au confruntat cu dificultăți specifice în ceea ce privește colectarea fondurilor suplimentare. Creșterea plăților în avans, de la 40 % la 50 % în 2019 și la 60 % în 2020, a facilitat și mai mult accesul organizațiilor mai mici la program.

Finanțarea programului a generat rezultate demne de menționat, ceea ce a contribuit la obiectivele sale și la obiectivele și prioritățile de politică mai ample ale UE. Cu toate acestea, evaluarea a identificat câteva cazuri în care sarcina administrativă ar fi putut fi redusă și mai mult, de exemplu prin intermediul mai multor orientări.

Comunicarea dintre Comisie și beneficiari a fost deschisă și clară. Procesul de selecție a fost considerat, în general, echitabil și transparent și s-a observat că Comisia a furnizat un feedback adecvat cu privire la rezultate. **În general, cerințele de raportare au fost considerate clare, simple și directe**, chiar dacă organizațiile beneficiare mai puțin experimentate ar fi apreciat orientări și formări mai substanțiale cu privire la cerințele și formularele de raportare. Grupul de dialog civil, o caracteristică specifică a programului EpC, a furnizat observații valoroase.

³⁶Variind de la doar 6 % pentru proiectele societății civile la 30 % pentru propunerile din prima fază a înfrățirii orașelor.

Analiza criteriului de eficiență a confirmat că, **până în prezent, beneficiile programului CEDV depășesc costurile** suportate de beneficiari ca urmare a participării lor.

Principalele beneficii ale finanțării au fost legate în mod direct de proiecte (și anume **capacitatea de a pune în aplicare abordarea dorită**), dar și de **intensificarea colaborării în rețea și a colaborării cu partenerii din alte țări**, precum și de **creșterea vizibilității și a recunoașterii organizației**, deoarece aceasta a primit finanțare din partea UE. Oportunitatea de a **testa abordări inovatoare pentru a aborda provocările societale**, implicând noi tipuri de părți interesate și aducând beneficii grupurilor-țintă ale acestora printr-o mai mare dezvoltare a capacităților, a fost, de asemenea, considerată un beneficiu important al finanțării. Cu toate acestea, criza costului vieții a însemnat că beneficiile finanțării au fost semnificativ mai reduse, mulți beneficiari întâmpinând dificultăți în a menține bugetele planificate ale proiectelor și, în unele cazuri, fiind nevoiți să ajusteze gama de activități planificate.

Principalele efecte ale noilor caracteristici de punere în aplicare³⁷ introduse de Comisie în cadrul programului CEDV au îmbunătățit previzibilitatea, au redus birocrăția, au consolidat monitorizarea programului³⁸ și au inclus mai multe organizații locale și mai mici prin mecanisme de re acordare a granturilor³⁹. O excepție de la această simplificare generală și de reducere a birocrăției este reprezentată de costurile unitare. Introducerea lor la nivel instituțional în Comisie pare să le fi sporit complexitatea, în special deoarece nu reflectă costurile reale ale activităților și aduc limitări greu de surmontat în ceea ce privește costurile de călătorie.

Procesul de depunere a cererilor se desfășoară în timp util, iar **informațiile cu privire la cererile de propuneri ajung la solicitanți atunci când aceștia au nevoie de ele**. Pentru beneficiarii proiectelor, **principalele costuri ale programului au fost asociate cu timpul și resursele de personal necesare pentru a investi în procesul de depunere a cererilor**, existând o mare variabilitate între organizațiile mai mici, care percep aceste costuri ca fiind mult mai mari, și organizațiile mai mari, cu echipe profesionalizate de ofertare, pentru care aceste costuri păreau să reprezinte o provocare mai mică. **Sarcina administrativă a fost identificată ca un risc pentru proiectele foarte mici** (cum ar fi înfrățirea orașelor), inclusiv din cauza provocărilor legate de utilizarea sistemului eGrants, care poate descuraja solicitanții să depună cereri atunci când efortul necesar pentru a depune cererea este mai mare decât valoarea relativ limitată preconizată a grantului.

Deși satisfacția cu privire la feedbackul primit de la Comisie referitor la cereri a fost ridicată, se pare că mai poate fi îmbunătățită consecvența în ceea ce privește nivelulul de detaliere furnizat și mai pot fi furnizate clarificări cu privire la așteptările Comisiei în privința cererilor⁴⁰.

În ceea ce privește abordarea raportării, **au fost aduse îmbunătățiri notabile în ceea ce privește claritatea cerințelor de raportare în comparație cu programul DEC**. De exemplu, reducerea cerințelor de raportare a permis ca proiectele să fie orientate mai mult spre rezultate.

³⁷Programele de lucru multianuale, sumele forfetare, mecanismul de re acordare, cadrul de monitorizare a performanței programelor.

³⁸Există un cadru de monitorizare a performanței programelor și instrumente specifice de colectare a datelor pentru colectarea indicatorilor privind realizările și rezultatele.

³⁹Toate părțile interesate consultate în vederea evaluării au confirmat că introducerea re acordării granturilor către terți (și anume sprijin financiar pentru părți terțe) a contribuit la îmbunătățirea accesibilității finanțării UE pentru organizațiile locale și de mici dimensiuni prin proceduri simplificate de depunere a cererilor, facilitate de „intermedieri”.

⁴⁰De exemplu, solicitanții au sugerat că ar trebui să se îmbunătățească claritatea în ceea ce privește terminologia și metodologia utilizate și ar trebui să se introducă exemple mai specifice și bune practici de urmat.

Ineficiențele limitate constatate se refereau la cerințele de raportare pentru beneficiarii granturilor de funcționare⁴¹. **S-a subliniat, de asemenea, că procesul de solicitare de amendamente bugetare este împovărător.** Colectarea de date prin intermediul Sondajului UE privind justiția, drepturile și valorile – unul dintre instrumentele de monitorizare ale programului – a fost, de asemenea, criticată pentru lipsa de relevanță pentru grupurile-țintă, pentru durata sa și pentru cerința de a colecta date privind egalitatea⁴².

Evaluarea a identificat, de asemenea, faptul că **sistemul eGrants este greu de utilizat**, iar problemele tehnice sunt un factor important care afectează eficiența programului⁴³.

În cele din urmă, numărul mic de instrumente de tehnologie a informației și comunicațiilor (TIC) contractate și acordate, în comparație cu alte tipuri de activități finanțate, indică faptul că mai poate fi îmbunătățită utilizarea oportunităților de digitalizare la nivel de proiect.

2.3. Coerența

Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”

Evaluarea a confirmat constatările din prima parte a evaluării *ex post*, potrivit cărora **obiectivele și intervențiile programului DEC au fost coerente cu politicile și prioritățile mai ample ale UE.** Acest lucru a fost asigurat prin natura programării DEC, prioritățile cererii de propuneri fiind determinate de evoluțiile strategice specifice și de prioritățile Comisiei. Programul a finanțat activități care s-au axat pe prevenire, pe protecție și pe sprijinirea victimelor, inclusiv pe sensibilizarea publicului larg, formarea profesioniștilor și consolidarea capacităților organizațiilor și structurilor care se ocupă de aceste aspecte. Acesta a pus la dispoziția persoanelor LGBTIQ+ mijloace de acțiune, a sprijinit victimele infracțiunilor motivate de ură și le-a promovat drepturile. Au fost finanțate activități de sprijinire a persoanelor cu handicap și de promovare a drepturilor acestora, precum și de sprijinire a romilor și de promovare a incluziunii și a drepturilor acestora. Programul a finanțat, de asemenea, activități de îmbunătățire a egalității prin independență economică, reconcilierea vieții profesionale cu viața privată și reducerea diferenței de remunerare între femei și bărbați, dar și activități menite să pună capăt violenței bazate pe gen. În plus, s-a ținut cont de integrarea perspectivei de gen și de promovarea egalității de gen în elaborarea programului: aceste aspecte au trebuit să fie integrate și evaluate în toate proiectele finanțate, asigurându-se astfel faptul că egalitatea de gen poate face parte din conceperea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea activităților.

Programul DEC a contribuit, de asemenea, la noile priorități ale Comisiei⁴⁴ stabilite de președinta von der Leyen pentru perioada 2019-2024.

Programul DEC a completat alte instrumente de finanțare ale UE⁴⁵. Coerența a fost asigurată pe parcursul diferitelor etape ale ciclului de viață al programului: de la obiectivele stabilite de regulament, trecând prin punerea în aplicare (programe anuale de lucru) și până la lansarea proiectului. Aproximativ o treime dintre beneficiarii DEC consultați pentru această evaluare au declarat că au primit finanțare din alte surse⁴⁶. Beneficiarii nu au raportat nicio lipsă

⁴¹Calendarul raportărilor nu s-a aliniat întotdeauna la exercițiile financiare ale beneficiarilor, ceea ce a condus la cereri de prelungire. Acest lucru s-a datorat adesea faptului că datele solicitate nu erau încă disponibile la momentul de raportare planificat, deoarece depindeau de închiderea exercițiului financiar al beneficiarului. Modelul de raportare a fost, de asemenea, conceput pentru raportarea bazată pe proiecte, care poate să nu fie considerată adecvată de către toate tipurile de beneficiari.

⁴²Sondajul a fost adaptat în septembrie 2024 pe baza feedbackului anterior din partea beneficiarilor.

⁴³Deși sistemul a fost revizuit recent, eficacitatea sa nu a putut fi evaluată în cadrul acestei evaluări.

⁴⁴[O Uniune mai ambițioasă. Programul meu pentru Europa. Orientări politice pentru viitoarea Comisie Europeană 2019-2024.](#)

⁴⁵De exemplu: Erasmus +, programul „Justiție”, Orizont 2020, FAMI, FSE, Europa creativă și Fondul european de dezvoltare regională.

⁴⁶De exemplu, de la agențiile Organizației Națiunilor Unite sau de la Fondul Vișegrad.

de coerență sau suprapunere cu aceste surse de finanțare sau cu fonduri naționale, regionale sau locale.

Programul „Europa pentru cetățeni”

Programul EpC a fost coerent cu politicile și prioritățile UE. La fel ca în cazul programului DEC, evaluarea a constatat că programul EpC era aliniat la prioritățile Comisiei pentru perioada 2014-2020, dar a demonstrat, de asemenea, flexibilitate în ceea ce privește adaptarea la prioritățile noii Comisii pentru perioada 2019-2024. Proiectele finanțate în cadrul programului au abordat aspecte critice, cum ar fi știrile false, educația în domeniul mass-mediei și e-democrația. Multe dintre acestea au abordat solidaritatea și incluziunea socială, utilizarea instrumentelor digitale pentru a consolida implicarea democratică și susținerea valorilor UE. În general, toate proiectele au urmărit să încurajeze o participare democratică mai puternică. În timpul pandemiei de COVID-19, digitalizarea sporită a evidențiat și mai mult această aliniere. Programele anuale de lucru au recomandat în mod constant beneficiarilor potențiali să utilizeze proactiv platformele de comunicare socială, cu scopul de a se adresa în special generațiilor mai tinere, recomandare care a dat roade, astfel cum rezultă din numărul mare de participanți cu vârsta sub 30 de ani din cadrul programului în ansamblu (și anume aproape jumătate din participanții direcți estimați). Programul a facilitat activități ascendente care contribuie la prioritățile-cheie ale UE.

Programul a sprijinit inițiativa cetățenească europeană (ICE) – un instrument transnațional unic care le permite cetățenilor UE să se implice direct în procesul legislativ – în conformitate cu obiectivul UE de consolidare a democrației participative. **Programul a completat alte programe ale UE⁴⁷**, sprijinind activități unice care i-au sporit contribuția distinctă la obiectivele UE. Caracteristicile programului au promovat în mod eficace crearea de rețele și au creat noi oportunități de sinergii. Acest lucru a fost deosebit de valoros pentru consolidarea cooperării transfrontaliere, facilitarea schimburilor educaționale și culturale prin intermediul altor programe, cum ar fi Erasmus +, și pentru promovarea parteneriatelor bilaterale cu organizații înfrățite. **Accentul pus pe activitățile legate de patrimoniul cultural și de comemorare a evenimentelor istorice, alinate la inițiative precum Anul European al Patrimoniului Cultural (2018), evidențiază astfel rolul programului în promovarea unei identități europene comune.**

Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”

Programul CEDV acoperă o nișă unică în peisajul politicilor și al finanțării UE, abordând domeniile în care nu sunt disponibile alte finanțări, astfel cum au confirmat beneficiarii și a rezultat și din consultarea publică. **Programul CEDV oferă avantaje care nu se regăsesc toate în alte programe**, cum ar fi acoperirea paneuropeană, un evantai larg de teme, posibilitatea de a asigura surse independente de finanțare, un accent specific pe valorile UE, granturi de dimensiuni semnificative, granturi de funcționare și mecanisme de reacordare a granturilor. Ceea ce reiese în mod clar în general este că **programul CEDV acoperă ceea ce altfel ar fi un spațiu în mare parte gol în peisajul de finanțare a valorilor și a drepturilor.**

Cu toate acestea, întrucât deficitul de finanțare este semnificativ, beneficiarii – dacă pot – utilizează și alte surse de finanțare, cum ar fi Fondul Vișegrad. Pentru unele subiecte specifice, beneficiarii încearcă să completeze finanțarea din programul CEDV cu finanțare din alte programe ale UE, cum ar fi Erasmus + și Orizont Europa, sau cu finanțare guvernamentală (la nivel național, regional și local).

⁴⁷Cum ar fi Erasmus +, Europa creativă și Fondul social european. Sinergiile dintre aceste programe au fost exploatate pe teren, în special prin cooperarea ocazională și informală a structurilor naționale, cum ar fi punctele naționale de contact ale EpC, birourile Europa creativă și agențiile naționale Erasmus +.

În ceea ce privește coerența internă între cele patru componente ale programului, nu au apărut probleme specifice. Beneficiarii par a fi confortabili cu arhitectura unică ce a înlocuit programele anterioare și nu consideră că împărțirea temelor între componente reprezintă o problemă. S-a considerat că **noua arhitectură a programului CEDV** – care reunește finanțarea UE în domeniile valorilor, drepturilor și cetățeniei într-un singur program – **promovează coerența și sinergiile între diferitele priorități de politică și s-a constatat că aceasta a contribuit la o abordare mai holistică a provocărilor societale și a promovării valorilor UE.**

Punerea în aplicare a programului este coerentă cu angajamentele și obiectivele internaționale ale UE, inclusiv cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU. Angajamentele internaționale fac în mod sistematic obiectul unor trimeri încrucișate în cererile de propuneri. Rezultatele măsurării performanței bugetului UE arată că, până în prezent, în ceea ce privește prioritățile orizontale în materie de înverzire, bugetarea ecologică este limitată – ceea ce se datorează, de asemenea, naturii programului – dar există totuși mai multe proiecte cu o dimensiune legată de schimbările climatice.

2.4. Valoare adăugată europeană

Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”

Dovezile au confirmat că **rezultatele programului DEC nu ar fi putut fi obținute decât prin acțiuni la nivelul UE. Programul a contribuit la punerea în aplicare consecventă și coerentă a legislației UE și la sensibilizarea publicului larg cu privire la drepturile care decurg din aceasta.** După cum s-a detaliat deja mai sus, unul dintre principalele rezultate raportate de beneficiari a fost o mai bună informare și un grad sporit de conștientizare.

Programul DEC a contribuit la **sporirea încrederii reciproce între statele membre și la îmbunătățirea cooperării transfrontaliere**, după cum o demonstrează în mod clar cele 157 de rețele transnaționale create între 2016 și 2020. Programul a contribuit, de asemenea, la **elaborarea și diseminarea bunelor practici și la crearea unor standarde minime, a unor instrumente practice și a unor soluții care să abordeze provocările transfrontaliere sau de la nivelul UE.** Rezultatele acestor activități au continuat să fie utilizate și după încheierea proiectelor.

Prin furnizarea de finanțare independentă, programul a permis abordarea unor subiecte sensibile care nu ar fi fost finanțate la nivel național. Aproape toți beneficiarii intervievați au confirmat că, **dacă programul nu ar fi fost menținut, ar fi fost puțin probabil ca guvernele naționale să acopere această lacună.** Programul a sporit capacitatea unei game largi de actori importanți ai societății civile și de organizații pentru drepturile omului. Mai mulți beneficiari ai unor granturi de funcționare au subliniat că finanțarea DEC a fost fundamentală pentru organizația lor și că, dacă nu ar fi beneficiat de aceasta, nu ar fi putut să rămână operaționali.

Programul „Europa pentru cetățeni”

Este probabil că impacturile identificate prin programul EpC nu ar fi fost obținute fără sprijinul specific al programului la nivelul UE. Mulți beneficiari ar fi întâmpinat dificultăți în punerea în aplicare a unor proiecte de o amploare similară sau cu același impact.

Programul a răspuns în special provocărilor cu care se confruntă OSC-urile legate de lipsa de finanțare în domeniile de lucru esențiale pentru cetățenia europeană. **Acest lucru a fost esențial pentru activitățile care necesită cooperare transfrontalieră și o perspectivă europeană mai largă, deoarece niciun sistem național sau regional similar nu ar putea concura cu domeniul de aplicare și amploarea programului.** Programul a finanțat activități care au implicat cetățeni și organizații din mai multe țări participante, promovând un sentiment

de identitate și apartenență europeană. Prin urmare, acesta a continuat să umple ceea ce ar fi fost altfel un gol și a creat condiții de concurență echitabile care să permită tuturor accesul egal la program, cu excepția unor organizații mai mici.

Aceste rezultate au putut fi cuantificate prin numărul de proiecte care acoperă mai multe țări și prin amploarea colaborării transfrontaliere obținute. Capacitatea programului de a trece peste diferențele naționale și de a promova o abordare europeană coezivă a avut un rol esențial în abordarea diferitelor provocări cu care se confruntă solicitanții la nivel național. La nivel de program, 70 % dintre proiecte au inclus un parteneriat transnațional. Prin facilitarea parteneriatelor transfrontaliere și a schimbului de bune practici, programul a permis OSC-urilor de toate dimensiunile să se implice în activități mai favorabile incluziunii și mai eficace. Acest sprijin a fost esențial pentru consolidarea capacității organizațiilor de a funcționa la o scară mai largă sau dincolo de mandatul lor obișnuit. Deși majoritatea beneficiarilor nu au considerat întotdeauna finanțarea EpC ca având o importanță critică, aceasta a fost totuși esențială pentru a-i ajuta să obțină mai mult decât ar fi putut în lipsa acesteia. Programul a oferit organizațiilor posibilitatea să desfășoare proiecte specifice și să ajungă la un public mai larg, în special în domeniile în care opțiunile de finanțare naționale sau regionale au fost limitate. În unele cazuri, finanțarea a fost esențială pentru supraviețuirea organizațiilor care își desfășoară activitatea în contexte de finanțare dificile.

Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”

Având în vedere absența, în multe state membre ale UE, a fondurilor publice în domeniile tematice acoperite de programul CEDV, **finanțarea CEDV rămâne o contribuție majoră la activitatea societății civile în aceste domenii.** Programul aduce o valoare adăugată față de cea creată de statele membre acționând individual.

Majoritatea părților interesate consultate au considerat că finanțarea publică pentru proiectele transnaționale care abordează drepturile și provocările societale din statele membre este minimă sau inexistentă. Multe OSC-uri s-au confruntat, de asemenea, cu provocări în ceea ce privește obținerea de fonduri naționale în domeniul egalității și nediscriminării și al combaterii violenței împotriva femeilor. În acest context, s-a subliniat că **oportunitatea de a obține finanțare directă din partea Comisiei are o contribuție majoră la echitate și independență.**

Dovezile colectate sugerează că, în absența programului CEDV, s-ar fi observat, cel mai probabil, un efect negativ, care ar fi putut afecta spațiul civic deja redus în întreaga UE și ar fi putut încetini în mod semnificativ progresele în direcția egalității de gen și a egalității în general. Feedbackul din partea părților interesate a confirmat, de asemenea, că întreruperea finanțării CEDV ar contribui la accentuarea declinului în ceea ce privește cetățenia și identitatea europeană, la mai multe bariere pentru persoanele cu handicap, la o creștere a violenței împotriva copiilor, la o creștere a extremismului și a radicalizării și la noi diviziuni.

2.5. Relevanța

Programul „Drepturi, egalitate și cetățenie”

Programul DEC a rămas relevant prin faptul că a abordat într-o manieră eficace atât nevoile existente, cât și pe cele emergente din UE, inclusiv a provocărilor societale persistente, cum ar fi discriminarea persoanelor LGBTIQ+, a romilor, a persoanelor cu handicap și a persoanelor în vârstă. Aspecte precum infracțiunile motivate de ură, discursurile de incitare la ură și violența împotriva femeilor și a copiilor, care au apărut în contexte specifice, cum ar fi mediul online și pandemia de COVID-19, s-au aflat, de asemenea, în centrul programului.

Ritmul progreselor⁴⁸ în direcția realizării egalității depline și a drepturilor fundamentale în întreaga UE subliniază relevanța continuă a obiectivelor programului, în timp ce ratele ridicate de aplicare în cadrul diferitelor obiective specifice au confirmat cererea puternică de sprijin. Programarea flexibilă a asigurat faptul că programul DEC a putut răspunde peisajului sociopolitic dinamic din UE și a putut rămâne relevant pentru nevoile în continuă evoluție ale părților interesate și ale cetățenilor.

Pandemia de COVID-19 a obligat programul să dea dovadă de flexibilitate în ceea ce privește procedurile, calendarele și activitățile sale. Beneficiarii au exprimat în mare măsură opinii pozitive cu privire la modul în care au fost gestionate provocările aferente și la faptul că s-a asigurat progresul proiectelor. Beneficiarii au considerat că programul este, de asemenea, receptiv la factorii politici și, într-o mai mică măsură, la factorii economici. În ceea ce privește provocările, inflația și limitările legate de criteriile de eligibilitate, în special pentru țările din afara UE, au fost considerate probleme semnificative.

Programul DEC s-a adresat în mod eficace grupurilor marginalizate și vulnerabile, cum ar fi victimele violenței, minoritățile etnice și copiii, în conformitate cu provocările critice cu care se confruntă societatea UE. **Programul a demonstrat o relevanță considerabilă pentru beneficiarii săi, întrucât finanțarea a corespuns obiectivelor lor strategice, evitându-se necesitatea unor ajustări disproporționate ale activităților lor.** Accentul pus pe consolidarea capacităților, pe schimbul de cunoștințe și pe sprijinul structural a abordat în mod eficace cerințele beneficiarilor⁴⁹. Programul a ajutat, de asemenea, rețelele să se dezvolte și să se consolideze, ceea ce a fost esențial pentru ca activitățile să aibă un impact mai larg și să se promoveze colaborarea internațională.

Unii beneficiari au sugerat următoarele aspecte care ar putea fi îmbunătățite: acordarea unei atenții sporite intersecționalității în abordarea aspectelor de gen și de incluziune socială; un accent mai mare pe problemele emergente, cum ar fi dezinformarea, sănătatea mintală și educația timpurie a copiilor, precum și includerea țărilor din afara UE pentru o mai bună cooperare internațională.

Programul „Europa pentru cetățeni”

Alinierea la obiectivele și prioritățile de politică mai ample ale UE și promovarea unui sentiment de identitate europeană care au fost realizate prin programul EpC rămân obiective relevante. Prin sprijinirea ICE, programul a consolidat viața democratică, oferind cetățenilor posibilitatea de a influența politicile UE. Eforturile Comisiei de a spori sensibilizarea cu privire la ICE și de a îmbunătăți accesibilitatea programului au demonstrat o abordare practică cu privire la capacitatea cetățenilor. Programul a încurajat, de asemenea, participarea civică prin inițiative la nivel local, promovând un sentiment de apartenență și înțelegere reciprocă în rândul europenilor și oferind platforme pentru un dialog pertinent și acțiuni semnificative cu privire la chestiuni comune. Activitățile de înfrățire a orașelor au promovat interacțiunile transfrontaliere și schimburile culturale, promovând identitatea europeană și dialogul continuu privind integrarea și valorile comune, în timp ce proiectele privind comemorarea au contribuit la o înțelegere comună a istoriei europene.

⁴⁸De exemplu, Eurobarometrul special 535 a arătat că discriminarea rămâne un fenomen larg răspândit, 42 % dintre respondenți fiind de acord cu această afirmație în ceea ce privește discriminarea pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, 45 % în ceea ce privește discriminarea pe motive de vârstă, 49 % pentru discriminarea pe motive de handicap și 54 % pentru cea pe motive de orientare sexuală. A se vedea: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>. În acest context, ar trebui remarcat faptul că legislația UE abordează aceste motive numai în anumite domenii ale vieții.

⁴⁹De exemplu, mulți beneficiari ai granturilor de funcționare au remarcat că eforturile de consolidare a capacităților le-au sprijinit dezvoltarea organizațională și au susținut durabilitatea lor pe termen lung. Mulți beneficiari au subliniat, de asemenea, că finanțarea le-a permis să se lanseze în proiecte pe care altfel nu ar fi putut să le realizeze. Această finanțare a servit adesea ca bază pentru dezvoltarea ulterioară a proiectelor și pentru realizarea de progrese metodologice.

Programul EpC a fost relevant pentru beneficiarii săi finali și a abordat în principal nevoile și grupurile-țintă din domenii tematice care sunt relevante și în prezent. Structura programului a sprijinit o gamă largă de inițiative în conformitate cu nevoile și prioritățile OSC, oferindu-le acestora flexibilitatea de a adapta proiectele la domenii tematice specifice.

Accentul principal pus de beneficiari pe implicarea și participarea cetățenilor a evidențiat relevanța programului, având în vedere atenția îndreptată spre cetățeni a acestuia. OSC-urile au reprezentat, de asemenea, un public-țintă cheie, reflectând angajamentul programului de a promova dialogul deschis și colaborarea, care este esențială pentru atingerea obiectivelor de politică ale UE. Autoritățile publice au fost avute în vedere pentru activități de promovare, sporind relevanța programului prin promovarea unui dialog eficace între societatea civilă și factorii de decizie. Includerea grupurilor vulnerabile a demonstrat, de asemenea, angajamentul programului de a aborda inegalitățile și de a integra vocile marginalizate în procesul democratic.

A existat un consens în rândul beneficiarilor cu privire la faptul că prioritățile programului au fost bine aliniate la cele mai importante nevoi din statele membre în ceea ce privește participarea civică și comemorarea. O proporție semnificativă de respondenți la consultarea publică au considerat, de asemenea, că obiectivele programului sunt în continuare relevante pentru provocările și nevoile actuale din statele lor membre. Continuarea proiectelor finanțate prin program a evidențiat și mai mult relevanța acestuia, întrucât un procent semnificativ din beneficiari au primit finanțare pentru proiecte care s-au bazat pe inițiative și rezultate anterioare. Acest lucru indică faptul că sprijinul acordat prin program a fost în acord cu nevoile și prioritățile anterioare, asigurând faptul că finanțarea a rămas relevantă în timp.

Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”

Programul CEDV rămâne relevant, având în vedere obiectivele sale, astfel cum sunt prevăzute în Regulamentul 2021/692⁵⁰. Dovezile colectate pentru această evaluare confirmă lacunele identificate în evaluarea impactului. UE se confruntă cu provocări semnificative legate de egalitate, drepturi și democrație. În pofida progreselor înregistrate în anumite domenii, mulți cetățeni ai UE se confruntă în continuare cu acte de discriminare, violență și inegalitate. Pandemia de COVID-19 și războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei au amplificat aceste probleme, afectând în special grupurile vulnerabile, cum ar fi copiii, persoanele cu handicap și femeile. În general, aceste provocări evidențiază necesitatea intensificării eforturilor de promovare a egalității, a drepturilor și a democrației în UE, inclusiv a unui sprijin sporit pentru societatea civilă și a inițiativelor de sensibilizare.

Dovezile indică o aliniere **foarte puternică între nevoile părților interesate vizate, inclusiv ale OSC, și acțiunile finanțate în cadrul programului**, contribuind astfel la capacitatea UE de a răspunde provocărilor menționate mai sus. Acest lucru nu numai că răspunde în mod direct misiunilor și strategiilor organizațiilor beneficiare, ci le și permite să se adreseze unor noi grupuri-țintă. S-a considerat, de asemenea, că dimensiunea europeană răspundea, de asemenea, ambițiilor și nevoilor OSC-urilor de a desfășura proiecte care implică mai multe țări pentru a spori învățarea și impactul.

Beneficiarii au subliniat că finanțarea CEDV, precum și finanțarea din cadrul programelor anterioare, au avut un rol esențial în abordarea priorităților-cheie și a inițiativelor care erau esențiale pentru creșterea și sustenabilitatea organizațiilor lor. Finanțarea le-a permis să pună

⁵⁰Articolul 2 din Regulamentul (UE) 2021/692 din 28 aprilie 2021.

în aplicare proiecte pe care nu le-ar fi putut pune în aplicare altfel, iar aceste proiecte au creat adesea o bază pentru activități viitoare⁵¹.

Accentul tematic al cererilor de propuneri⁵² publicate între 2021 și 2023 a fost relevant pentru majoritatea părților interesate consultate pentru această evaluare: acesta este unul dintre principalele puncte forte ale programului. Cu toate acestea, persistă unele lacune, în principal în ceea ce privește o mai mare includere a temelor legate de schimbările climatice și energie, de intersecționalitate, de furnizarea de servicii, de dezinformare, de crimele de război și de sprijinul acordat victimelor. Programul a fost, de asemenea, relevant pentru beneficiarii săi finali, „cetățenii” fiind grupul cel mai frecvent identificat de beneficiari.

Programul și-a demonstrat deja flexibilitatea în ceea ce privește adaptarea la nevoile în schimbare, atât în ceea ce privește procesele și procedurile de răspuns la restricțiile de sănătate publică impuse de pandemia de COVID-19 și la consecințele războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, cât și din punct de vedere tematic.

Pot fi valorificate în continuare oportunitățile oferite de digitalizare. Abordarea adoptată în ceea ce privește programul a evoluat pentru a se adapta ritmului digitalizării, ceea ce se reflectă în definițiile cuprinzătoare pentru furnizarea de finanțare. Totuși, aceste aspecte nu par să fi generat încă interes sau capacitatea de a răspunde oportunităților prezentate, deoarece până în prezent au fost finanțate doar un număr mic de instrumente TIC.

3. Concluzii și învățămintele desprinse

3.1. Concluzii

În ansamblu, **programele EpC și DEC și-au atins obiectivele, iar programul CEDV înregistrează, de asemenea, progrese semnificative în direcția îndeplinirii obiectivelor sale.** Obiectivele programului CEDV rămân extrem de relevante. Pe baza constatărilor acestei evaluări, nu există niciun motiv pentru a nu urmări în continuare obiectivele generale și specifice ale componentelor CEDV sau pentru a modifica obiectivele, abordarea cu privire la componentele programului sau redistribuirea temelor între componente.

Atât programul EpC, cât și programul DEC au sprijinit proiecte care au produs rezultate ce ar putea avea efecte pe termen lung⁵³. Un număr semnificativ de beneficiari din ambele programe au fost, de asemenea, beneficiari recurenți ai granturilor pentru acțiuni în cadrul programului CEDV.

Între 2021 și 2023, **programul CEDV a sprijinit 3 033 de organizații ale societății civile prin activități de sprijin și de consolidare a capacităților în toate statele membre. În ansamblu, se preconizează că proiectele atribuite în perioada 2021-2023 vor implica cel puțin 44 de milioane de persoane. Proiectele contribuie în mod durabil la rezultatele programului.** Deși este prea devreme la jumătatea perioadei să se facă aprecieri definitive cu privire la succesul și impactul programului, gradul ridicat de concurență, nivelul ridicat de continuitate a proiectelor și alinierea strânsă dintre documentele aferente cererilor de propuneri și prioritățile UE indică faptul că proiectele contribuie în mod durabil la atingerea obiectivelor programului.

⁵¹În ceea ce privește abordările și materialele.

⁵²Acestea au inclus, de exemplu, subiecte precum consolidarea capacităților și sensibilizarea cu privire la Carta drepturilor fundamentale a UE, combaterea oricărei forme de intoleranță, rasism, xenofobie și discriminare, participarea și reprezentarea egală a femeilor și bărbaților în procesul decizional politic și economic și combaterea stereotipurilor de gen, promovarea participării democratice prin dezbaterile viitorului Europei și multe altele.

⁵³De exemplu: posibilitatea tinerilor de a lua parte la un dialog cu UE; sporirea capacității operaționale și de strângere de fonduri a organizațiilor participante; crearea de realizări durabile și de rezultate ale proiectelor care pot fi reutilizate și diseminate și contribuția la schimbul de cunoștințe și la sensibilizarea cu privire la subiecte specifice din sfera tematică a programelor.

Procentul foarte ridicat de proiecte de calitate contribuie la îndeplinirea obiectivelor de politică. Cu toate acestea, există **un deficit de finanțare în ceea ce privește componentele pentru egalitate, drepturi și egalitate de gen, precum și pentru combaterea violenței împotriva femeilor și copiilor, care poate limita capacitatea acestor componente CEDV de a-și îndeplini obiectivele.**

Deși programele anterioare includeau deja în domeniul lor de aplicare toate statele membre, **echilibrul geografic s-a îmbunătățit în cadrul programului CEDV**, cu o proporție mai mare de proiecte în Europa de Est. **Punctele naționale de contact și serviciile pe care le furnizează potențialilor solicitanți reprezintă un punct forte esențial al programului.** Cu toate acestea, numirea lor cu întârziere sau chiar absența lor în unele state membre ale UE nu a condus până în prezent la o subreprezentare a beneficiarilor din statele membre respective. **Vizibilitatea programului este încă limitată**, programul fiind bine cunoscut în principal în rândul organizațiilor mai mari, cu rețele la nivelul UE.

Programul CEDV a avut o contribuție importantă la promovarea egalității de gen, cu bune practici care ar putea fi evidențiate ca model de urmat pentru a promova egalitatea de gen – și egalitatea în general – prin finanțare și inițiative strategice. Acest lucru este legat de contribuțiile financiare, un euro din patru din finanțarea acordată prin granturi contribuind în mod semnificativ la egalitatea de gen. Aproximativ jumătate dintre granturi au finanțat proiecte strâns legate de promovarea egalității de gen. Cu toate acestea, dovezile au evidențiat necesitatea de a se acorda mai multă atenție intersecționalității în abordarea aspectelor de gen și de incluziune socială.

Factori externi, cum ar fi COVID-19, războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și contextele naționale specifice, au avut un efect limitat asupra programului CEDV. COVID-19 a afectat activitățile din cadrul proiectelor finanțate atât prin EpC, cât și prin DEC; deși pandemia a făcut necesare unele ajustări, aceasta i-a încurajat, de asemenea, pe beneficiari să utilizeze mai bine tehnologiile digitale și să colaboreze online.

Noile caracteristici ale programului CEDV au adus câștiguri de eficiență pentru Comisie și pentru beneficiari prin îmbunătățirea previzibilității, consolidarea monitorizării și reducerea sarcinii administrative și de raportare. Aceste caracteristici au reflectat deja învățămintele desprinse din programele EpC și DEC cu privire la necesitatea simplificării și au introdus modificări care sunt puse în aplicare în cadrul programelor UE. Procedurile de depunere a cererilor și de raportare în cadrul programului CEDV sunt mai eficiente decât în cadrul programului DEC, dar au sporit complexitatea pentru organizațiile mai mici, cum ar fi orașele și municipalitățile, în comparație cu programul EpC (inclusiv datorită introducerii sistemului eGrants). Programul CEDV a introdus o finanțare forfetară pentru a reduce și mai mult sarcina administrativă. Cu toate acestea, introducerea costurilor unitare la nivelul instituțional al Comisiei pare să fi sporit complexitatea, exacerbată de faptul că aceste costuri unitare nu reflectă costurile reale ale activităților și impun limitări nerealiste ale costurilor de călătorie. **Mecanismele de reacordare a granturilor au făcut ca programul CEDV să fie mai incluziv decât programul DEC, permițând programului să ajungă la organizații mai mici și locale.** Lipsa unui cadru solid de monitorizare pentru programul DEC a fost abordată în cadrul programului CEDV prin raționalizarea indicatorilor și introducerea unor instrumente specifice de colectare a datelor.

Principalele beneficii ale programului CEDV sunt legate direct de proiecte (și anume oportunitatea de a pune în aplicare o abordare dorită), dar există și **beneficii societale mai ample.** Printre acestea se numără intensificarea colaborării în rețea și a colaborării în întreaga UE, creșterea vizibilității și a recunoașterii organizațiilor care beneficiază de finanțare CEDV,

precum și oportunitatea de a testa abordări inovatoare pentru a răspunde provocărilor societale, a extinde grupurile-țintă ale proiectelor și a îmbunătăți capacitățile organizațiilor.

Programele EpC, DEC și CEDV au fost toate coerente cu politicile și prioritățile mai ample ale UE și complementare în ceea ce privește obiectivele lor cu alte programe de finanțare ale UE. Este probabil că impacturile identificate prin programele EpC și DEC nu ar fi fost obținute fără un sprijin specific la nivelul UE: beneficiarii ar fi întâmpinat dificultăți în punerea în aplicare a unor proiecte de o amploare similară sau cu același impact.

Programul CEDV ocupă un spațiu în peisajul de finanțare al OSC care, în caz contrar, ar fi fost vacant. Gama cuprinzătoare de tematici vizate, acoperirea paneuropeană, accentul specific pus pe valorile UE, granturile de dimensiuni semnificative, granturile de funcționare și mecanismele de re acordare a granturilor fac din program o sursă esențială de finanțare pentru organizațiile care promovează valorile și drepturile UE. Unul dintre principalele avantaje ale programului CEDV este capacitatea sa de a furniza surse independente de finanțare, permițând organizațiilor să își mențină autonomia și să își urmărească obiectivele fără să fie expuse vreunei influențe nejustificate. Cu toate acestea, întrucât deficitul de finanțare este încă semnificativ, beneficiarii utilizează și alte surse de finanțare dacă acestea sunt coerente cu temele programului CEDV și dacă sunt posibile sinergii.

Toate cele trei programe au îndeplinit un rol în peisajul de finanțare pe care, în general, statele membre nu ar fi avut capacitatea să îl îndeplinească.

Finanțarea programelor EpC și DEC a fost esențială pentru activitățile care necesită cooperare transfrontalieră și o perspectivă europeană mai largă, deoarece niciun sistem național sau regional similar nu ar putea concura cu domeniul de aplicare și amploarea programelor respective. Programul EpC a finanțat activități care au implicat cetățeni și organizații din mai multe țări participante, promovând un sentiment de identitate și apartenență europeană. Programul DEC a generat rezultate transnaționale, în special creșterea gradului de conștientizare și de înțelegere a drepturilor și politicilor vizate de program, susținând sau consolidând cooperarea și parteneriatele transfrontaliere și punând bazele unor bune practici și a unor instrumente care au fost utilizate în diferite state membre.

Programul CEDV, la fel ca programele predecesoare acestuia, oferă o valoare adăugată clară. Pentru multe organizații ale societății civile, acesta este singura lor sursă posibilă de finanțare în acest domeniu. **Dacă nu ar exista programul CEDV, acest lucru ar avea un impact negativ și probabil ar influența spațiul civic deja redus din UE.** Respectarea statului de drept, a drepturilor fundamentale și a dialogului democratic, egalitatea de gen și drepturile persoanelor cu handicap ar fi, de asemenea, afectate. Este probabil că violența împotriva copiilor, extremismul și radicalismul ar crește. Sentimentul de a fi cetățean european ar fi afectat. Aceste concluzii sunt susținute de dovezile colectate pentru această evaluare⁵⁴.

Există o nevoie clară ca programul CEDV să continue, deoarece provocările pe care aceste programe au fost create să le abordeze persistă și, în unele cazuri, s-au înrăutățit, de exemplu, polarizarea tot mai mare a societății, creșterea populismului și a extremismului, precum și amenințarea la adresa valorilor UE. Multe dintre aceste lacune au fost amplificate și mai mult de provocări precum pandemia de COVID-19 și recesiunea economică ce i-a urmat. Prin urmare, nevoile pe care programele EpC, DEC și CEDV au fost create să le abordeze **sunt încă foarte prezente și par să persiste pe parcursul perioadei rămase din cadrul financiar multianual.**

⁵⁴În principal prin consultarea părților interesate și a experților, precum și prin cercetări documentare privind tendințele relevante din statele membre ale UE.

3.2. Învățămintele desprinse

Pe baza concluziilor evaluării *intermediare*, unele domenii în care sunt necesare îmbunătățiri sau acțiuni ulterioare ar putea fi abordate prin punerea în aplicare actuală a programului CEDV.

Programul a avut o performanță excelentă în perioada 2021-2023, majoritatea rezultatelor depășind în mod semnificativ jaloanele și țintele fixate. Ar putea fi necesar să se reevalueze și să se revizuiască obiectivele stabilite în cadrul de monitorizare a performanței programului pentru a reflecta mai bine capacitatea și impactul real al programului.

Mecanismele de reacordare a granturilor și-au demonstrat eficacitatea în ceea ce privește abordarea nevoilor critice din sectorul societății civile și pentru grupurile-țintă ale programului. Pe lângă continuarea acestui program, ar putea fi util să se aibă în vedere prelungirea și extinderea sa potențială pentru a sprijini în continuare sectorul și pentru a genera un impact și mai mare.

Programul CEDV a avut deja un număr mare de beneficiari. Cu toate acestea, acesta este bine-cunoscut în principal în rândul organizațiilor mai mari, cu rețele la nivelul UE, ceea ce sugerează faptul că amploarea și recunoașterea sa ar putea fi îmbunătățite în rândul unui public mai larg.

Contribuția semnificativă a programului la promovarea egalității de gen este o realizare notabilă. Acest succes ar putea fi evidențiat ca o bună practică și prezentat ca model de urmat pentru alte programe, demonstrând modalități eficiente de promovare și susținere a egalității de gen – și a egalității în general – prin finanțare și inițiative strategice.

În cele din urmă, pot fi valorificate în continuare oportunitățile generate de digitalizare la nivel de activitate. În pofida posibilității oferite de programele de lucru, aceste elemente nu par să fi generat încă interes sau capacitatea de a răspunde oportunităților prezentate, doar un număr mic de instrumente TIC fiind finanțate până în prezent în comparație cu alte tipuri de activități.